

Gymnázium, Příbram, Legionářů 402

Školní preventivní strategie na období 2016-2019

Mgr. Marie Hlaváčová
školní metodik rizikového chování

Mgr. Iva Kadeřábková
ředitelka školy

V Příbrami dne 25. 8. 2016

Obsah dokumentu Školní preventivní strategie na období 2016-2019

I. Charakteristika primární prevence	3
1. Oblasti prevence	3
2. Závazné dokumenty určující realizaci školní prevence	3
3. Spolupracující složky prevence	4
II. Stav školy z hlediska prevence rizikového chování.....	4
Problémy a rizika v oblasti primární prevence	4
Cílové skupiny prevence rizikového chování	5
III. Dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle primární prevence	6
IV. Způsoby realizace prevence rizikového chování	7
1. Hlavní aktivity	7
1.1 Hlavním aktivity v oblasti primární prevence	7
1.2 Konkrétní aktivity podporující primární prevenci	7
1.3 Specifika primární prevence na nižším gymnáziu	8
2. Znalostní kompetence	9
3. Zařazovaná témata	10
4. Metody a formy práce	10
4.1 Ve výuce	10
4.2 Ostatní aktivity	10
5. Personální zajištění	11
5.1 Výchovný poradce	11
5.2 Školní metodik rizikového chování	12
5.3 Učitelský sbor	12
5.4 Ředitelka školy	12

I. Charakteristika primární prevence

Základním principem strategie prevence rizikového chování je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. Ve výchovně vzdělávacím procesu jsou zvyšovány sociální kompetence žáků a rozvíjeny dovednosti, které vedou k odmítání všech forem sebeustrukce, projevů agresivity a porušování zákona.

Problematika rizikového chování je rozsáhlá, jednotlivé jevy mají v mnoha případech vzájemné vazby. Jejich prevence vyžaduje systémový přístup, komplexnost, včasnost, vytrvalost, důslednost a pružnost. Škola vytváří tuto strategii jako základní nástroj prevence.

1. Oblasti prevence

Specifická primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

- a) agrese, šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie,
- b) záškoláctví,
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling,
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,
- e) spektrum poruch příjmu potravy,
- f) negativní působení sekt,
- g) sexuální rizikové chování.

Nespecifická primární prevence zahrnuje veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

2. Závazné dokumenty určující realizaci školní prevence

- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2015-2018
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na léta 2013-2018
- Stanovy a cíle České asociace školních metodiků prevence
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j.: 14 423/99-22
- Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č. j.: 20 006/2007-51
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízeních, č. j. 24 246/2008-6
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. MŠMT-22294/2013-1
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví, č. j.: 10 194/2002-14
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, Věstník MŠMT č. 11/2003, č. j.: 25 884/2003-24

- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č. j. 21291/2010-28
- Metodické doporučení MŠMT pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků č. j. MSMT-43301/2013
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu, č. j.: 11 691/2004-24
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, školním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006 Sb.

- Zákonné normy sociálně patologických jevů:
 Alkoholismus: Trestní zákon č. 140/1961 Sb. (č. 65/1961 Sb. zákonů)
 Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi č. 37/1989 Sb.
 Zákoník práce č. 85/2001 Sb. (uveřejněno v č. 32/2001 Sb.)
 Anabolika: Trestní zákon č. 140/1961 Sb. (č. 65/1961 Sb. zákonů)
 Kouření: Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi č. 37/1989 Sb.
 OPL: Trestní zákon č. 140/1961 Sb. (č. 65/1961 Sb. zákonů)
 Patologické hráčství: Zákon o loteriích a podobných hrách (č. 202/1990 Sb., novela 149/1999 Sb.)

3. Spolupracující složky prevence

Systémová prevence předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení je třeba sladěných a propojených opatření v oblasti sociálně právní ochrany dětí, zdravotnických zařízení, místní samosprávy, nestátních neziskových organizací, poradenských institucí ve školství, duchovních sdružení, policie, kulturních středisek, zájmových organizací, podnikatelských subjektů apod.

II. Stav školy z hlediska sociálně patologických jevů

Prioritou naší školy je příprava studentů k dalšímu studiu na vysoké škole nebo pomaturitnímu studiu různého zaměření. Trvalou prioritou školy je i výchova, která je nedílnou součástí vzdělání, a přímo či nepřímo ovlivňuje jeho kvalitu. Gymnázium je typem školy vychovávající mladou inteligenci, naší snahou je výchova mladých lidí s kladným životním postojem, se vžitými zásadami zdravého životního stylu a vyznávajících zásady demokracie.

Negativními jevy s celospolečenskou působností jsou v současnosti sílící negativní bilance ve spotřebě alkoholu, tabáku a marihuany, alarmující je míra a frekvence užívání alkoholu u dětí a dospívajících. Návykové látky, násilí a šikana se vyskytují i ve školách, což je neblahá realita. Projevy rizikového chování se vyskytují také na naší škole, i když v relativně omezené míře ve srovnání s jinými druhy středních škol. Je třeba se proto preventivně připravit na řešení vzniklých konkrétních problémových situací z hlediska spolupráce s lékaři, policií a rodiči. Jednotlivé případy jsou často situace náročné a emočně vypjaté. Je třeba je řešit racionálně, podle předem stanovených postupů a pravidel.

1. Problémy a rizika v oblasti primární prevence

Za hlavní slabé stránky v oblasti primární prevence u dětí a mládeže je považováno:

- podceňování problematiky rizikových projevů chování u dětí a mládeže, nejčastěji ze strany škol
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- liberalizace drogové politiky
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách
- spolupráce s rodiči
- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- malá angažovanost ředitelů škol a třídních učitelů
- nedostatečné využití stávající legislativy a nedostatečná kontrola dodržování legislativy
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti
- mobilní telefony, internet
- absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví
- podceňování primární prevence.

2. Cílové skupiny prevence rizikového chování na škole

Děti a mládež

Dokument Školní preventivní strategie na období 2016-2019 je zaměřen na všechny žáky naší školy (vývojového období rané a pozdní adolescence), se zvláštním přihlédnutím k žákům ze sociálně slabšího a málo podnětného prostředí, žákům s nedostatečným prospěchem a žákům s některými typy specifických poruch učení a chování.

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je dítě a mladistvý

- odpovědný za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku
- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- schopný dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
- schopný řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.

Pedagogičtí pracovníci

- Pedagogičtí pracovníci se věnují v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Učitel věnuje pozornost žákům, registruje signály o možném problému žáka a hledá příčiny a vhodné formy nápravy. Pokud je třeba, spolupracuje s rodiči. Úzce spolupracuje s výchovnou poradkyní a školním metodičkou rizikového chování, případně je využíváno dalších odborných institucí (PPP apod.).
- Předpokladem naplňování cílů v oblasti prevence je pedagog vzdělaný, odborně erudovaný, komunikativně, psychologicky a speciálně pedagogicky vybavený. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovné poradkyni a školnímu metodičce rizikového chování. Svou osobností se pedagog pozitivně podílí na vývoji sebeuvědomění žáka a je schopen vyučovat za aktivní účasti dětí. Zajímá se o žáka, při řešení problémů je otevřen komunikaci se žákem, s rodiči a ostatními pedagogy.

- Nezastupitelnou roli v celém preventivním programu má kvalitní práce třídního učitele. Třídní učitel žáky motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě); podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy. Společně vytvořená a dodržovaná pravidla ve třídě jsou velmi účinnou prevencí rizikového chování, zejména nekázně, násilí a šikany. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, v případě potřeby zve rodiče k mimořádné návštěvě školy a projedná vzniklé problémy. Cílem je společné hledání cesty k odstranění problémů žáka.

Rodiče - vztah rodiny a školy

- Do systému informování jsou zapojeni i všichni rodiče. Nejúčinnější a nejlevnější prevencí je zdravá výchova dětí v rodině a ve škole, tato prevence je dána i souladem mezi rodinou a školou.
- Vztah mezi rodinou a školou často není vyvážený a komunikace je povrchní nebo žádná. Je prokázáno, že vzájemná spolupráce výraznou měrou přispívá ke školní úspěšnosti dětí i k prevenci rizikového chování. Nejde pouze o základní informovanost rodičů o těchto jevech a komplikacích s nimi spojených, ale i o ochraně před jejich vznikem. Výukové a výchovné problémy nelze řešit bez spolupráce na obou stranách, nelze dělat preventivní opatření.
- Zvláštní pozornost je věnována rodičům tříd, kde se vyskytnou negativní jevy jako šikana, záškoláctví nebo výskyt užívání návykových látek. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých bylo zjištěno užívání návykových látek, konzumace alkoholu, tabákových výrobků a rodičům žáků – agresorů v případě výskytu šikany (selektivní a indikovaná prevence).

III. Dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé cíle primární prevence

Základními cíli strategie primární prevence rizikového chování na období 2014-2016 jsou:

Dlouhodobé cíle:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj a podpora sociálních kompetencí
- funkční informační systém, funkční systém vzdělávání pedagogů v této oblasti,
- pokračování realizace uskutečněných projektů primární prevence

Střednědobé a krátkodobé cíle:

- zapojování co největšího počtu žáků do školní a mimoškolní činnosti
- pořádání besed a přednášek na témata související s problematikou rizikového chování
- informovanost učitelů o dostupných seminářích s problematikou primární prevence
- distribuce metodických materiálů

Uplatňovaná prevence rizikového chování u žáků je pak komplexně zaměřena zejména na následující hlavní oblasti:

mezilidské vztahy a komunikaci, důstojnost lidské osoby, pozitivní hodnocení sebe, pozitivní hodnocení druhých, kreativitu a iniciativu, řešení problémů a úkolů, přijetí vlastního a společného rozhodnutí, komunikaci citů, interpersonální a sociální empatii, asertivitu, zvládnutí agresivity a soutěživosti, sebeovládání, řešení konfliktů, reálné a zobrazené vzory, prosociální chování

v osobních vztazích, pomoc, darování, dělení se, spolupráci, přátelství, prosociální chování ve veřejném životě, solidaritu a sociální problémy¹

IV. Způsoby realizace prevence projevů rizikového chování

1. Hlavní aktivity

Preventivní výchovně vzdělávací působení musí být neoddělitelnou součástí výuky a života škol a školských zařízení. Hlavními aktivitami jsou zapojení žáků ve výchovně vzdělávacím procesu a školní aktivity. Samostatnou a obsáhlou kapitolu školní práce, kam je vhodné prevenci začlenit, tvoří aktivity mimo vyučování – vyučování nepovinných předmětů, volitelných předmětů, realizace volnočasových aktivit v podobě zájmových kroužků, kurzy, výlety, sportovní pobyty, exkurze a jiné programy, například adaptační pobyty, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravému rozvoji osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

1.1 Hlavními aktivitami v oblasti primární prevence na naší škole jsou:

- průběžné sledování konkrétních podmínek a situace ve škole z hlediska rizik výskytu rizikového chování a uplatňování různých forem a metod umožňujících včasné zachycení ohrožených dětí a mladistvých
- poskytování poradenských služeb a zajišťování poradenských služeb specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro žáky, rodiče a pedagogy
- spolupráce s rodiči
- uplatňování preventivních aktivit a programů i diferencované uplatňování aktivit speciálně zaměřených na jednotlivé rizikové skupiny dětí a mladistvých
- uplatňování různých forem a metod působení na jednotlivce a skupiny dětí a mládeže, zaměřeného na podporu rozvoje jejich osobnosti a sociálního chování
- vytváření podmínek pro smysluplné využití volného času mladistvých
- systémové zavádění etické a právní výchovy, výchovy ke zdravému životnímu stylu a oblastí preventivní výchovy do tematických celků při výuce
- odpovědnost za systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v metodikách preventivní výchovy

1.2 Konkrétní aktivity podporující primární prevenci:

- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních – vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- akce zaměřené na zvyšování právního povědomí (využití nabídek různých druhů spolupráce s Policií ČR a MěÚ Příbram)
- zaměření pozornosti na projekty prevence drogových závislostí, konzumace alkoholu, vandalismu, rasismu, násilí, komerčního sexuálního zneužívání apod. (na nižším gymnáziu zapojením do programu Škola bez drog)
- věnovat i nadále zvýšenou pozornost prevenci kouření
- dovednost volby správné životosprávy - poruchy příjmu potravy (mentální anorexie a bulimie)
- přednášky, besedy a pořady věnované sexuální výchově a prevenci AIDS
- akce zaměřené na práci s národnostními menšinami směřující k potlačení rasismu a xenofobie

---

¹ Deset základních kroků etické výchovy dle Miluše Menšíkové, in: Učitelství číslo 11/2012, str. 15.

- zvyšování příznivého klimatu ve třídních kolektivech formou organizování adaptačních kurzů, výletů, exkurzí a projektových akcí
- organizování akcí směřujících k oživení klimatu ve škole a zábavnou formou zpříjemnění školního prostředí (tematické dny, sportovní akce, kulturní akce atd.)
- růst nabídky volnočasových aktivit
- účast v literárních, výtvarných, sportovních a jiných soutěžích
- ekologická výchova

1.3 Specifika primární prevence na nižším gymnáziu

Prima

Přechod na jiný typ školy přináší řadu změn a z nich vyplývajících zátěžových situací – změna kolektivu a učitelů, střídání vyučujících v jednotlivých předmětech, střídání učeben, zvýšené nároky na objem a strukturu učiva.

Obsah strategie:

- vzájemné poznávání účastníků
- vytváření vztahu důvěry mezi žáky a učiteli a mezi žáky navzájem
- stanovení pravidel soužití třídní komunity
- formování skupiny, která je pro žáky bezpečným místem, která jim pomůže vyhnout se rizikovému společensky nežádoucímu chování- šikanování, užívání alkoholu a drog
- stanovení pravidel soužití ve skupině – aktivní naslouchání, pravdivost, důvěryhodnost, tolerance, maximální osobní nasazení - na základě prožitku a aktivní formou

Specifické zaměření programu:

- vyučovací předmět Výchova ke zdraví
- vstupní adaptační soustředění – týdenní ozdravný pobyt
- interaktivní besedy s tematikou sociální sítě (Bezpečný internet)
- interaktivní besedy na téma klima tříd (Den proti násilí a kriminalitě)
- interaktivní besedy s tematikou záškoláctví (třídnické hodiny)

Sekunda

Program musí reagovat na celou řadu změn, přinášejících zátěžové situace v tomto věkovém období. Rozvoj adolescentního období s celou řadou fyzických a psychických proměn je obdobím rizikovým pro nástup projevů rizikového chování. Je proto nutno pokračovat v budování kvalitního vrstevnického týmu, ve kterém se žáci cítí bezpečně a jistě. Zaměřit se na etiku vystupování a komunikaci na veřejnosti i v rodině.

Specifické zaměření programu:

- volitelný předmět Společenský styk a jazyková komunikace
- volitelný předmět Člověk a příroda
- interaktivní besedy s tematikou adiktologie
- interaktivní besedy s tematikou multikulturní výchovy k toleranci (Občanská výchova, Zeměpis)
- interaktivní besedy s tematikou poruch příjmu potravy (Den proti násilí a kriminalitě)

Tercie

Preventivní program je vhodné realizovat výrazně aktivní formou. Osvědčenými metodami jsou brainstorming, diskuse, hraní rolí, rozhovor, empatie, kreslení a další. Posiluje se činnost jednotlivců,

spolupráce ve skupině, volba vhodné komunikace, prosazování návrhů. Pomocí projektů je vhodné ověřit kvalitu vytvořených postojů ke zdravému životnímu stylu a rizikovému chování u dětí.

Specifické zaměření programu:

- interaktivní besedy s tematikou komunikačních dovedností (Tvůrčí psaní)
- interaktivní besedy s tematikou subkultur v naší společnosti (Den proti násilí a kriminalitě, volitelný předmět Náš region)
- interaktivní besedy s tematikou právo a morálka (Občanská nauka)

Kvarta

Preventivní program by měl mapovat dosažené výsledky osobnostního a sociálního rozvoje, fixovat tyto dovednosti a postoje a využívat prvků předchozích programů. Převažovat by měly zážitkové aktivity a formy práce podporující příznivé klima ve třídě.

Specifické zaměření programu:

- při přechodu na vyšší gymnázium realizace adaptačního pobytu třídy zaměřeného na vytváření přátelských vazeb (společný nácvik dramatického představení, volitelný předmět Dramatická výchova)
- interaktivní besedy s tematikou rizikového sexuálního chování (besedy s lékařem)
- interaktivní besedy s tematikou trestně právní zodpovědnosti (Den proti násilí a kriminalitě)

2. Znalostní a dovednostní kompetence

Základními znalostními kompetencemi prevence jsou

- zvyšování sociální kompetence – rozvíjení sociálních dovedností, které napomáhají efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomění si důsledků jednání
- posilování komunikačních dovedností – zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, adekvátní reakce na stres, neúspěch, kritiku
- vytváření pozitivního sociálního klimatu – pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku na výkon, zařazení do skupiny, práce ve skupině vrstevníků, vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty
- formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám – pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje apod.

Žáci

- znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí chápat zdraví ve smyslu holistickém, ve složce fyzické, duchovní, sociální

- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

Základními dovednostními kompetencemi jsou dovednosti sebeovlivnění a dovednosti sociální².

Dovednosti sebeovlivnění

- Schopnost se motivovat ke zdravému způsobu života a vhodně se motivovat i v jiných oblastech
- Schopnost oddálit uspokojení nebo potěšení
- Schopnost chránit a posilovat zdravé sebevědomí
- Schopnost plánovat čas, vést přiměřený a vyvážený životní styl
- Dovednosti při zvládnutí rizikových duševních stavů (úzkost, hněv, deprese, radost nebo nuda)
- Schopnost se uvolnit, používat vhodnou relaxační techniku, odpočívat
- Další schopnosti: pečovat o vlastní zdraví (výživa, cvičení, využívání zdravotní péče, hygiena atd.)

Mezi jednotlivé dovednosti sebeovlivnění patří např.:

- Kritické myšlení pomáhá rozpoznat rizikové faktory, které ovlivňují naše postoje, chování a hodnoty a uvědomit si tlak ze strany médií či vrstevnické skupiny
- Kreativní myšlení umožňuje člověku, aby si prozkoumal a zhodnotil různé alternativy a následky svých činů
- Řešení problémů schopnost konstruktivně se vypořádávat s každodenními problémy a konflikty v běžném životě
- Rozhodování napomáhá konstruktivně se rozhodovat o důležitých oblastech našeho života

B. Sociální dovednosti

- Schopnost čelit sociálnímu tlaku
- Asertivní dovednosti – zdravé sebeprosazení
- Schopnost empatie a porozumění životním situacím
- Schopnost komunikace, vyjednávání, nacházení kompromisu apod.
- Dovednosti rozhodování se a schopnost předvídat následky určitého jednání
- Schopnost vytvářet vztahy a budovat si přiměřenou síť sociálních vztahů
- Mediální gramotnost – schopnost čelit reklamě a dalším negativním vlivům okolí
- Schopnost racionálně hospodařit s penězi
- Dovednosti týkající se volby a hledání vhodného zaměstnání a dobrého fungování v něm
- Zvládnutí přechodu do nového prostředí nebo nové situace
- V pozdějších letech i rodičovské dovednosti

3. Zařazovaná témata

---

² in Miovský 2012

Explicitní programy práce s jednotlivými tématy projevů rizikového chování patří do kurikula výchovy ke zdravému způsobu života na školách a ve školských zařízeních. Zkušený pedagog dokáže konkrétní témata prevence uplatnit v jakémkoliv předmětu. Lze je zařadit do různých částí osnov a učebních plánů. Klíčové vyučovací oblasti a preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

- oblast zdravého životního stylu – výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, pohybové aktivity (výchova ke zdraví, společenský styk a jazyková komunikace, biologie, chemie, tělesná výchova, hudební výchova, výtvarná výchova a volitelné předměty: člověk a příroda, sport a relaxace, obecná biologie, biochemie, antropologie a genetika, seminář a cvičení z chemie, seminář a cvičení z biologie)
- oblast společenskovední – formy komunikace, sociální dovednosti a kompetence (občanská nauka, občanská výchova, základy společenských věd, psychologie, český jazyk a literatura, anglický jazyk, francouzský jazyk, ruský jazyk, německý jazyk a volitelné předměty: náš region, tvůrčí psaní, společenský styk a jazyková komunikace, stát a občan, regionální geografie, politologie, cestovní ruch, historický seminář, psychologie)
- oblast přírodovědná – biologie, chemie, psychologie (obecná biologie, antropologie a genetika, seminář a cvičení z biologie, seminář a cvičení z chemie)
- oblast rodinné a občanské výchovy (občanská nauka, občanská výchova, základy společenských věd, zeměpis, dějepis a volitelné předměty: seminář ze zeměpisu, cestovní ruch, regionální geografie, politologie, mezníky 20. století, historický seminář)
- oblast sociálně právní – právní aspekty rizikového chování, postoj společnosti k společensky nežádoucím jevům, práva dítěte apod. (občanská nauka, občanská výchova, základy společenských věd, informatika a výpočetní technika a volitelné předměty: stát a občan, politologie, seminář z informačních technologií)

Různé aspekty preventivního působení jsou mezipředmětově koordinovány.

4. Metody a formy práce

Prevence musí být prováděna systémově a každodenně, v optimálním případě je prevence a zdravý životní styl přirozenou součástí života školy.

4.1 Ve výuce

Skupinová práce

Žáci ve vyučování spolupracují ve dvojicích, ve skupinách, ve skupinách napříč třídami. Učitel věnuje pozornost spolupráci ve skupinách, podporuje vzájemné předávání poznatků, zapojení všech členů skupiny, reflektuje s žáky skupinovou práci a podporuje tak rozvoj kompetencí týmové práce, řešení konfliktu (učitel podporuje odpovědnost žáka za řešení konfliktu). Žáci se učí vést diskusi, vyjadřovat své názory, naslouchat druhým a vhodným způsobem reagovat na kritiku. Jednou z možností je například vedení komunitního kruhu, ve kterém má každý právo diskutovat na základě pravidel diskuse, sdílet své pocity, obavy, radosti, zážitky, podněty k životu třídy, klást otázky.

Projektové vyučování a celoškolní projekty

V rámci projektů se žáci mohou blíže seznámit s děním kolem sebe a aktuálními tématy. Umožňuje intenzivní spolupráci tříd v rámci stupně. Celoškolní projekt navíc podporuje spolupráci žáků napříč

třídami a napříč ročníky. Žáci se navzájem poznávají a dokáží spolupracovat starší s mladšími. Je to podstatný prvek prevence šikany starších žáků vůči mladším.

Individualizované hodnocení, slovní hodnocení, sebehodnocení, zpětná vazba skupiny

Žáci dostávají komplexní zpětnou vazbu od učitele. Jsou informováni o svém pokroku i nedostatcích. Je oceňováno úsilí žáka a míra jeho pokroku bez srovnávání s výkonem ostatních. Je podporován jeho individuální talent a zájem. Diferenciace výuky může probíhat prostřednictvím práce ve skupinách podle zaměření žáka. Pomáháme žákovi vybudovat si důvěru v sebe, ve vlastní síly, pozitivní vztah k okolnímu světu.

4.2 Ostatní aktivity

Ostatní aktivity jsou zastoupeny širokou paletou akcí pro děti a mládež školy. Akcemi pro žáky jsou např. kurzy, exkurze, besedy a přednášky, výměnné pobyty, soutěže, mimoškolní aktivity žáků. Většina z nich slouží také k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji a výcviku v sociálních dovednostech žáků.

5. Personální zajištění

5.1 Výchovní poradce

Výchovní poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům i rodičům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, ať už problémy v rodině, poruchami sebehodnocení, či v komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovního poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovní poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovní komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí, apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – PPP, SPC apod.

5.2 Školní metodik rizikového chování

Metodik prevence spoluvytváří Školní preventivní strategii a Minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vzniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci preventivního programu.

5.3 Učitelský sbor

Pedagogové se v rámci výuky věnují rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, vyučují podle principů a metod daných koncepcí školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhují opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

5.4 Ředitelka školy

Ředitelka školy sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření ke zlepšení klimatu ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti zákonných zástupců žáka, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě apod.

Dokument Školní preventivní strategie na období 2016-2019 vypracovala:
Mgr. Iva Kadeřábková

.....

Stanovisko a podpis metodičky rizikového chování:

Souhlasím.

.....

Mgr. Marie Hlaváčová

Stanovisko a podpis výchovné poradkyně:

Souhlasím.

.....

RNDr. Ludmila Šmejkalová